

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І СПАДЩИНА В ТУРИЗМІ»

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Освітньо-професійна програма	Туризм та рекреація
Загальний обсяг	4 кредити ЄКТС
Тривалість викладання	4-й семестр, 7 чверть
Обсяг навчальних занять	120 год.
у т.ч. аудиторні заняття	5 год/тиждень
лекції	3 години
практичні	2 години
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає: туризму та економіки підприємства

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7781>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – команда «Культурна ідентичність і спадщина в туризмі»

Інформація про викладача:

Бойко Зоя Володимирівна

доцент кафедри туризму та економіки підприємства, кандидат географічних наук

Персональна сторінка

<https://ep.nmu.org.ua/ua/teachers/Boiko.php>

E-mail: Boiko.Z.V@nmu.one

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Освітня компонента «Культурна ідентичність і спадщина в туризмі» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, яка пропонується для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю ІЗ Туризм та рекреація. Вона присвячена вивченню ролі культурної спадщини як ключового чинника формування національної ідентичності та розвитку туристичної галузі. У межах курсу розглядаються теоретичні основи культурної ідентичності, типологія матеріальної та нематеріальної спадщини, а також механізми її збереження, популяризації й використання у сфері туризму.

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – надання здобувачам науково-професійних знань про основні механізми формування культурної ідентичності та історичні етапи розвитку світової культурної спадщини, особливості її географічного розміщення, з найвизначнішими архітектурними пам'ятками давніх цивілізацій як туристичних об'єктів. Виховання поваги до культурного розмаїття та усвідомлення власної національної ідентичності.

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні.

Завдання курсу:

- визначити теоретичні основи ідентичності та культурних маркерів;
- знати культурні маркери ідентичності: визначення та класифікація;
- характеризувати соціально-комунікаційні аспекти культурних маркерів ідентичності;
- ознайомитися з ключовими для розуміння сучасних методів вивчення культурних ідентичних процесів;
- аналізувати культурні ресурси територій, розробляти туристичні продукти на основі культурної спадщини та застосовувати принципи збереження і репрезентації культурної ідентичності у туристичній діяльності.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Реалізація поставлених завдань дозволяє забезпечити наступні дисциплінарні результати навчання:

- визначати основні механізми та етапи формування ідентичності.
- розкривати зміст понять «ідентичність», «культурна ідентичність».
- пояснювати історичну закономірність еволюції форм культурної ідентичності.
- обґрунтовувати основні тенденції розвитку сучасних форм культурної ідентичності.
- орієнтуватися в національному та міжнародному законодавстві щодо охорони спадщини, зокрема конвенціях ЮНЕСКО.
- інтегрувати знання з різних сфер (історія, право, архітектура, екологія) у дослідження й управління спадщиною.
- розробляти інноваційні рішення для збереження, популяризації та використання культурної спадщини.
- створювати, планувати та реалізовувати проекти з залученням

різноманітних ресурсів та зацікавлених сторін.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

ЛЕКЦІЇ

ТЕМА 1. Культурна ідентичність. Основні поняття і терміни.

- 1.1. Поняття ідентичності в науковому дискурсі.
- 1.2. Передумови процесу ідентифікації.
- 1.3. Культурні маркери ідентичності: визначення та класифікація.
- 1.4. Соціально-комунікаційні аспекти культурних маркерів ідентичності.

ТЕМА 2. Історична еволюція культурної ідентичності.

- 2.1. Поняття культурної ідентичності в історичній ретроспективі.
- 2.2. Формування культурної ідентичності в античності та середньовіччі.
- 2.3. Історичні типи індивідуальної та колективної ідентичності.
- 2.4. Когнітивний та афективний блоки національної ідентичності.

ТЕМА 3. Типологія сучасної культурної ідентичності.

- 3.1. Підходи до трактування структури системи ідентичності.
- 3.2. Гіпотеза множинності ідентичності.
- 3.3. Індивідуальна та колективна культурна ідентичність.
- 3.4. Локальна, національна та глобальна ідентичність.
- 3.5. Етнічна, релігійна, мовна та регіональна складові.
- 3.6. Ідентичність у медіакulturі та цифровому просторі.
- 3.7. Кризові та гібридні форми культурної ідентичності.

ТЕМА 4. Національна та громадянська ідентичність.

- 4.1. Визначення та взаємозв'язок національної і громадянської ідентичності.
- 4.2. Механізми формування національної свідомості.
- 4.3. Громадянська ідентичність у контексті демократичних цінностей.
- 4.4. Ідентичність у мультикультурному суспільстві.
- 4.5. Український досвід поєднання національного та громадянського вимірів.

ТЕМА 5. Вплив культурної ідентичності.

- 5.1. Роль ідентичності в формуванні самоповаги.
- 5.2. Самоусвідомлення та здатність адаптуватися до змін.
- 5.3. Вплив на суспільні відносини та соціальну згуртованість
- 5.4. Роль культурної ідентичності в міжнародних комунікаціях

ТЕМА 6. Роль культурної спадщини в процесі конструювання національної ідентичності та історичної пам'яті.

- 6.1. Поняття культурної спадщини та її значення для формування колективної ідентичності.
- 6.2. Історична пам'ять як основа національного самоусвідомлення.

6.3. Культурна спадщина як інструмент збереження національних традицій і цінностей.

6.4. Міфи, символи та пам'ятні місця як елементи культурної ідентичності.

6.5. Політика пам'яті та роль держави у збереженні культурної спадщини.

6.6. Нормативно-правове регулювання проблеми збереження культурної спадщини.

6.7. Вплив глобалізаційних процесів на національну пам'ять і культурну ідентичність.

ТЕМА 7. Рухома та нерухома культурна спадщина.

7.1. Класифікація культурної спадщини: матеріальна, нематеріальна, рухома й нерухома

7.2. Рухома спадщина: музейні колекції, архіви, твори мистецтва, предмети побуту

7.3. Нерухома спадщина: архітектурні пам'ятки, археологічні об'єкти, історичні ландшафти

ТЕМА 8. Охорона туристичної спадщини.

8.1. Проблеми збереження та реставрації культурних об'єктів.

8.2. Міжнародні норми та організації у сфері охорони спадщини (ЮНЕСКО, ІКОМОС тощо)

8.3. Культурна спадщина України: сучасні виклики та перспективи охорони

8.4. Збереження спадщини під час військового стану.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Культурна ідентичність. Основні поняття і терміни.

Тема 2. Історична еволюція культурної ідентичності.

Тема 3. Типологія сучасної культурної ідентичності.

Тема 4. Національна та громадянська ідентичність.

Тема 5. Вплив культурної ідентичності.

Тема 6. Роль культурної спадщини в процесі конструювання національної ідентичності та історичної пам'яті.

Тема 7. Рухома та нерухома культурна спадщина.

Тема 8. Охорона туристичної спадщини

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти на Office365

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», <http://surl.li/bgpuz>. Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувачів за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2. Засоби та процедури

Здобувачі можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного контролю та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності з однієї контрольної роботи (40 балів, 20 тестових питань по 2 бали кожне), оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 8 занять по 5 балів, максимально здобувач може отримати 40 балів) та оцінок за виконання самостійної роботи (20 балів: 2 презентації, які захищаються на практичних заняттях, де кожна оцінюється максимально по 10 балів). Отримані бали за контрольну роботу, практичні заняття та виконання самостійної роботи додаються. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Визначення сумарного результату поточних контролів. У випадку коли здобувач отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку – складається іспит у вигляді комплексної контрольної роботи, яка містить 40 тестів (вірна відповідь 2 бали) та 2 питання теоретичного спрямування, кожне з яких оцінюється по 10 балів за умови повного розкриття тематичного спрямування. Максимальна кількість балів за залік: 100 балів
Практичні заняття	Практичні заняття передбачають виконання аналітичних та дискусійних завдань. Максимально за виконання практичних завдань здобувачі можуть отримати 40 балів (8 занять × 5 балів).
Самостійна робота	Кожен здобувач повинен підготувати: по 2 презентації, які необхідно захистити на практичних заняттях. Кожна презентація оцінюється у 10 балів. Максимально за дві презентації: 20 балів.
Контрольні заходи	Охоплює матеріали лекційного курсу. Одну контрольну роботу у 20 балів, усього 40 балів (20 тестових питань по 2 бали кожне).

6.3. Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *аналітичних завдань*. Оцінюється в 5 балів, при чому:

5 балів – проблема визначена чітко, завдання зрозуміле, сформульовані ключові питання для аналізу; використано коректні статистичні дані, приклади з реальної практики туризму, джерела надійні; астосовано різні методи аналізу (порівняння, класифікація, діаграми, SWOT тощо), логіка послідовна; зроблені обґрунтовані висновки, є практичні рекомендації.

4 бали – проблема визначена, але частково неповно; завдання в основному зрозуміле; дані підібрані добре, але їх аналіз не завжди повний; використано принаймні один метод аналізу, логіка здебільшого витримана; висновки логічні, але рекомендації частково загальні.

3 бали – завдання зрозуміле лише частково, деякі аспекти пропущені; використано обмежені дані, частково без посилань на джерела; аналіз обмежений описовим викладом, без глибоких методів; висновки прості, очевидні, без глибини.

2 бал – проблема сформульована нечітко, є плутанина в умові; дані неповні, нерелевантні або сумнівної достовірності; аналіз поверхневий, непослідовний, з логічними прогалинами; висновки нечіткі, мало пов'язані з аналізом.

1 бал – відсутнє розуміння завдання або постановки проблеми; відсутні дані чи приклади для аналізу; відсутній аналіз, лише констатація фактів; відсутні висновки та рекомендації.

6.3.2 Критерії оцінювання участі у *дискусіях*:

5 балів – демонструє глибокі знання теми, володіє фактами та прикладами з рекреаційної діяльності (регіони, тенденції, практичні кейси); позиція обґрунтована, логічна, з прикладами й доказами; чітко простежується причинно-наслідковий зв'язок; активно бере участь, висловлюється неодноразово, підтримує діалог; вміє слухати інших, реагує коректно, не перебиває, дотримується правил дискусії; пропонує нестандартні, цікаві ідеї, вміє критично аналізувати аргументи інших.

4 бали – має достатні знання, але приклади менш переконливі або не завжди точні; аргументація зрозуміла, але частково поверхнева або без достатніх прикладів; бере участь у дискусії, але менш ініціативно; загалом чемний, але іноді перебиває або не дослуховує; висловлює власну думку, іноді демонструє критичність.

3 бали – знання поверхневі, приклади обмежені; позиція сформульована, проте аргументи слабкі чи суперечливі; висловлюється рідко, лише у відповідь на запитання; допускає неточності у спілкуванні, іноді некоректні висловлювання; позиція загальна, без новизни.

2 бали – знання мінімальні, аргументи загальні; позиція сформульована, проте аргументи слабкі чи суперечливі; майже не бере участі, пасивний слухач; висловлює лише очевидні твердження, без аналізу.

1 бал – відсутнє розуміння теми; відсутня аргументація; не бере участі у дискусії; некоректна поведінка, відсутність поваги до співрозмовників; відсутні власні ідеї.

6.3.3. Критерії оцінювання *самостійної роботи*:

Оцінювання самостійної роботи відбувається через захист двох презентацій на практичних заняттях, де кожен захист оцінюється за наступними критеріями:

- розуміння завдання презентації – робота демонструє точне розуміння завдання (1 бал);
- повнота розкриття теми – тема розкрита повно (1 бал);
- викладення стратегії розв'язання проблеми – викладена стратегія розв'язання проблеми (1 бал);
- стиль презентації – витриманий єдиний стиль (1 бал);
- анімаційні ефекти презентації – раціонально використані можливості комп'ютерної анімації (1 бал);
- розміщення інформації на слайді – оптимальне розміщення інформації на слайді (1 бал);
- різноманітність видів слайдів – виправдане включення в роботу графіків, малюнків, карт, схем, відео (1 бал);
- якість доповіді – аргументованість основних позицій, композиція доповіді логічна, повнота представлених в доповіді результатів роботи (1 бал);
- культура мовлення, манера триматися перед аудиторією – доповідач впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту, утримує увагу аудиторії (1 бал);
- відповіді на питання – доповідач переконливо і повно відповідає на питання, намагається використати відповіді для успішного розкриття теми (1 бал).

За успішний захист презентації здобувач отримує максимум 10 балів.

6.3.4. Критерії оцінювання *письмових контрольних робіт*:

Контрольна робота містить по 20 тестових завдань з чотирма варіантами відповідей, в кожній, правильна відповідь оцінюється у 2 бали.

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Культурна ідентичність і спадщина в туризмі».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

З 24.02.2022 р. реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації. Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «команди» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за

технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують. Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації факультету.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку згідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (<https://cutt.ly/mrBXXTMI>).

7.6. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції та практичні заняття (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та приймають участь у конференціях, конкурсах тощо отримують додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, які дозволять оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Культурна ідентичність і спадщина в туризмі».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- метод евристичних питань;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на практичних заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);

- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- дослідницький метод.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бадяк В. Нормативно-правова охорона культурної спадщини. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2016. Вип. 28. С. 331-348
2. Гудзь О. В. Культурно-освітні аспекти збереження української ідентичності в умовах вимушеної еміграції. *Наукові записки: збірник наукових праць молодих*. К.: 2023. С. 43-48.
3. Зараховський, О. Культурна спадщина як туристично-екскурсійний ресурс: основні категорії та класифікаційні ознаки. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. Серія: Туризм, К.: 2019. 2(2), 117–125.
4. Калач В. М. Форми та рівні релігійної ідентичності: теоретико-методологічний аналіз. *Українська полоністика*. 2018. Вип. 15. С. 31-40. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Up_2018_15_6.
5. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.
6. Концепція державної політики реформування сфери охорони культурної спадщини. URL: <http://kyivheritage.com/sites/default/files.pdf>
7. Кравченко Д. Національна ідентичність українців: соціокультурний вимір. *Versus*. Мелітополь, 2015. № 5. С. 99-105.
8. Кудінова, І.П., Терзі, С.М. Культурна спадщина – бренд туристичної України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління», Л. : 2023. 7(2), 27–40.
9. Левицька, Н., Коцюбанська, О. Культурна спадщина як чинник розвитку туризму регіонів України. *Регіональна політика: історія, політико-правові засади, урбаністика, просторове планування, архітектура*, К.: 2019. 5(2), 101–106.
10. Луцишин Г. І. Проблема національної ідентичності в умовах глобалізації. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. К.: 2013. (№ 25) С. 166-171.
11. Мадей Н.М. Проблема культурної ідентичності: Текст лекції. Львів. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. 24 с.
12. Поливач К.А. Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України / Наук. ред. Руденко Л.Г. К.: Інститут географії НАН України, 2012. 208 с.
13. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність / Пер. з англійської П. Тарашука. К.: Основи, 1994. 224 с. URL : <http://litopys.org.ua/smith/smi.htm>
14. Тиский М. Етапи становлення української національної ідентичності. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2011. № 21. С. 111-114. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnum_2011_21_23

15. Туристична спадщина світових цивілізацій : Навчально-методичні матеріали з вибіркової дисципліни для здобувачів I курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 Туризм і рекреація / Укл. Лебедєва І. М. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2025. 34 с.

16. Хохлов, М. Туризм культурної спадщини в Україні: сучасні виклики та можливості збереження нематеріальних культурних традицій. *Економіка та суспільство*, 2024. (68). URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-159>

17. Бойко З.В., Горожанкіна Н.А., Грушка В.В. Тенденції розвитку туризму в Україні в умовах військового часу. *Економіка та суспільство*. Economics and Society. Випуску № 59. 2024. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal>